

**CĂTĂLIN ZAMFIR, IANCU FILIPESCU (coord.),
Sociologia românească: 1900-2010. O istorie socială,
Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2015**

Cartea *Sociologia românească: 1900-2010. O istorie socială* a fost lansată în cadrul Conferinței internaționale „Quality of Life: a Challenge for Social Policy”, organizată de ICCV și Academia Română în perioada 23-25 aprilie 2015, la București, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de activitate a Institutului de Cercetare a Calității Vieții.

Apărută anul acesta la editura *Eikon*, București, sub coordonarea prof. dr. Cătălin Zamfir, membru corespondent al Academiei Române și a cercetătorului Iancu Filipescu și avându-i ca autori pe Cătălin Zamfir, Elena Zamfir, Simona Maria Stănescu, Simona Ilie și Maria Iordache, lucrarea reprezintă o apariție științifică de referință în domeniul sociologiei, oferind o imagine complexă a sociologiei românești de la 1900 până în 2010, cu un ușor accent pe istoria recentă: „perioada comunistă și tranziția” (șapte capitole fiind dedicate perioadei comuniste, trei, dedicate perioadei tranziției), deoarece aceste perioade au fost mai puțin abordate până acum.

Așa cum se arată în *Introducere*, lucrarea nu se vrea a fi „o istorie a teoriilor din sociologia românească, ci o analiză sociologică a istoriei sociale a sociologiei românești”. Conținutul sociologic concentrat este redat într-o manieră de prezentare fluidă, astfel lucrarea poate fi citită cu plăcere inclusiv de către publicul larg.

Cu ocazia conferinței mai sus amintite, Cătălin Zamfir, director al ICCV și coordonator principal al lucrării, menționa în cadrul evenimentului de lansare: „*Tratăm sociologia românească ca pe o parte a societății în care ea a fost produsă și a funcționat. Încercăm să identificăm patternul evoluției sociologiei românești și modul în care ea a răspuns problemelor cu care societatea s-a confruntat. Fazele evoluției societății românești își pun adânc amprenta asupra sociologiei: uneori societatea împărtășește împreună cu sociologia speranțele și, adesea, iluziile sale de mai bine, o solicită și o utilizează. Alteori este enervată de sociologie și o reprimă, trimițând-o chiar în ilegalitate. O ignoră sau îi deturneză atenția spre teme minore. Tematica sociologiei pare a exprima mai puțin logica internă a evoluției ei, ci logica contextului social din care face parte*”.

Din punctul de vedere al metodei de cercetare, în lucrare este utilizată „**metoda analizei contextuale**” – considerând activitățile sociologilor (publicațiile) ca „produse sociale, în contexte sociale determinate”, astfel obținându-se „un pattern uimitor de coerent al sociologiei românești” (*Introducere: ce fel de istorie?*).

În carte este prezentată producția sociologică românească dintre anii 1900 și 2010, tratând separat „marile perioade și faze ale evoluției dramatice a societății românești”, astfel generându-se istoria socială a sociologiei românești: 1900-2010.

Pentru a realiza o imagine „colorată” (*Introducere*, pg. 22) și vie a sociologiei, structura textului conține text-boxuri cu citate/exemplificări, liste de autori și publicații, liste de sociologi și instituții, alături de imagini ‘empirice’ ale sociologiei românești prin tabelele și graficele conținute, realizându-se și profilul temelor sociologice importante care au făcut obiectul sociologiei în toată perioada studiată.

Din punctul de vedere al structurii, cartea este împărțită în cinci mari părți, fiecare cuprinzând un număr variabil de capitole: I – *Sociologia românească, o viziune globală – 1900-2010*; II – *Sociologia în perioada capitalismului în dezvoltare: 1900-1947*; III – *Sociologia în perioada comunistă*; IV – *Sociologia în perioada tranziției*; V – *Teme majore ale sociologiei*.

În introducere este explicată metodologia în ceea ce privește împărțirea perioadei ce a fost supusă analizei în 'secțiuni' de timp, în felul următor: „**Unitățile de timp**. Toate analizele se referă la **perioade istorice, faze și ani**”. Sunt luate în considerare trei mari *perioade istorice* ale României: „*perioada capitalismului în dezvoltare* (1900-1947) în care s-a cristalizat sociologia românească, *perioada comunistă* (1948-1989) și *perioada tranziției* (1990-2010)”. „În interiorul marilor perioade istorice s-au petrecut schimbări sociale profunde care s-au reflectat în producția publicistică și în profilul tematicii sociologice: în total **14 faze**”, pe care le redăm și noi în continuare: **Faza 1**: 1900-1918 – „România Mică (Moldova și Muntenia) – începutul sociologiei românești”; **Faza a 2-a**: 1919-1928 – „România Mare: începe construcția noii Români”; **Faza a 3-a**: 1929-1935: „În ciuda crizei economice, dezvoltarea social-economică a României se apropie de un vârf”; **Faza a 4-a**: 1936-1940 – „Vârful dezvoltării social-economice; dar se adună norii noii crize a Europei”; **Faza a 5-a**: 1941-1943 – „România este târâtă în cel de-al doilea război mondial”; **Faza a 6-a**: 1944-1947 – „Sfârșitul războiului și noul program sociologic de relansare a României”; **Faza a 7-a**: 1948-1958 – „Instaurarea programului comunist și interzicerea politică a sociologiei”; **Faza a 8-a**: 1959-1965 „Un început ezitant de reformă a sistemului comunist: legalizarea sociologiei”; **Faza a 9-a**: 1966-1971 – „Pe fondul unor măsuri de reformă și liberalizare a climatului politic, o perioadă de glorie a sociologiei românești”; **Faza a 10-a**: 1972-1977 – „Abandonul reformelor: sociologia intră într-o fază incertă”; **Faza a 11-a**: 1978-1989 – „Criza și prăbușirea sistemului ceaușist: sociologia este cu brutalitate remarginalizată”; **Faza a 12-a**: 1990-2000 – „Prima fază a lansării programului tranziției: sociologia – entuziasm și îngrijorare”; **Faza a 13-a**: 2001-2014: „A doua fază a programului tranziției”; **Faza a 14-a**: 2015 – „Își va căuta sociologia misiunea sa pentru a sprijini ieșirea din criză a societății românești?”.

Pe scurt, în doar șase pagini (pp. 28-33), sunt trecute prin fața ochilor cititorului nu numai toate tipurile de situații în care sociologia s-a aflat, ca știință, la un moment sau altul al parcursului său, ci și momentele istorice ale țării noastre, în zbuciumatul său trecut; avem în fața ochilor, dintr-o privire, ca într-o panoramă, tot trecutul României, prin 'ochii' sociologiei.

În analiza propusă au fost utilizați următorii **indicatori**:

a. „**Producția publicistică sociologică (P)**: numărul de lucrări publicate, cărți și studii, pe an, pe faze/perioade”.

b. „**Numărul mediu anual de lucrări pe fază/perioadă (M)**. Acest indicator exprimă interesul în comunitatea științifică pentru sociologie în general sau pentru o temă sau alta, într-o unitate de timp”.

c. „**Temele sociologice (T)**: identificarea temelor importante analizate de sociologi, numărul lor pe fază/perioade și variația contextuală a profilului lor”. În analiză s-au folosit titlurile publicațiilor, estimându-se că ele exprimă cu acuratețe conținutul în teme al publicației respective”.

d. „**Proporția producției/temei în totalul producției (%) dintr-o unitate de timp**. De exemplu, proporția publicației dintr-o perioadă/fază/an în totalul publicației în totalul producției publicistice în cei 111 ani cuprinși în analiza noastră. Sau procentul unei teme în totalul producției publicistice a anului/fazei/perioadei respective”.

Cartea are ca obiect analiza volumului **publicării** în domeniul sociologiei, în perioada 1900-2010: „în total, 25 617 **titluri de cărți și studii/articole**: Baza (de date) 1: 4 847 cărți; Baza (de date) 2: 20 770 studii/articole; **instituții** cu profil sociologic: programe de cercetare, secții universitare de sociologie și asistență socială, institute/centre de cercetare, reviste, programe editoriale; **tematica** publicațiilor sociologice”.

Lucrarea prezintă o particularitate și un plus de noutate în rândul publicațiilor de gen și prin aceste baze de date, anexate publicației pe suport CD, și disponibile de asemenea pe Internet, utile atât specialiștilor cât și publicului larg. Este vorba despre câteva baze mai sus amintite: baza de cărți, baza de studii/articole și bazele sectoriale, cum ar fi „lucrările dedicate istoriei sociologiei românești”.

În ceea ce privește cuprinsul fiecărei părți, ar fi utilă o scurtă prezentare: partea I prezintă o imagine de ansamblu asupra întregii cărți și a perioadei studiate. partea a 2-a se apleacă asupra perioadei de început a sociologiei la noi în țară, de la 1900 până la 'instaurarea' comunismului, în 1947; partea a treia cuprinde nu mai puțin de șapte capitole care prezintă în amănunțime imaginea sociologiei în perioada comunistă, soarta și frământările prin care trece aceasta în acei ani; a IV-a parte

este dedicată tranziției, cu trei capitole mari; partea a cincea conține temele abordate de sociologi în lucrările lor de-a lungul întregii perioade, grupate în zece capitole, fiecare având mai multe subcapitole, dintre care ultimul, capitolul 25, este dedicat trecerii în revistă a posibilelor direcții pe care sociologia le va urma, într-un moment ce pare a fi o nouă răscruce pentru aceasta disciplină, post-criză economică, post ciclu-electoral: „o nouă șansă a sociologiei românești: 10 direcții”. Un capitol ce dovedește viziune și preocupare pentru viitorul profesiei de sociolog.

Încheiem această prezentare a lucrării *Sociologia românească: 1900-2010. O istorie socială* redând, exemplificator, un citat din introducerea cărții: „*cei mai mulți sociologi ar fi de acord cu ideea că sociologia românească trebuie tratată ca parte a conștiinței de sine a colectivității noastre*”. „*În fața sociologiei suntem surprinși de două tendințe. Pe de o parte, imensa majoritate a publicațiilor are ca obiect realitatea românească, contextul social în care noi sociologii facem cercetările noastre. Pe de altă parte, o tendință pe care am numi-o de dez-contextualizare... Desigur, sunt analizate fenomene sociale ale societății românești, dar ca și cum ele ar pluti într-un vacuum social...De aici ideea de a face o istorie socială a sociologiei românești*”. Concluzia: „*Dinamica sociologiei românești nu poate fi înțeleasă dacă nu o raportăm la dinamica globală a societății din care face parte*”.

***

Prin această lucrare majoră ca volum de muncă și de informație, comunitatea profesională a sociologilor din România primește, printr-un mandat transgenerațional, *o analiză sociologică a istoriei sociale a sociologiei românești*. Lucrarea de față este, pe de o parte, rezultatul contribuției unor cercetători cu experiență în domeniu, care au adus lângă ei tineri cercetători și, pe de altă parte, al activității sistematice din cadrul ICCV „ca principal institut de cercetare a domeniului calității vieții din România, în ultimii 26 de ani”.

Mariana Buceanu
Mona Simu